

ИЗВЕШТАЈ
О ПОДОВНОСТИ МАСТЕР РАДА ЗА ОДБРАНУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Састав Комисије:

1. др Тамара Грујић, професор струковних студија, област: Филолошке науке – Српски језик и књижевност, Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди – ментор

2. др Миланка Маљковић, професор струковних студија, област: Педагошке и андрагошке науке, Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди – члан

3. др Мирсада Џаферовић, професор струковних студија, област: Педагошке и андрагошке науке, Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди – члан

Комисија је именована и тема мастер рада усвојена је на основу Одлуке број 133-1 од 25. 12. 2023.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Марија (Нестор) Лалић

2. Датум и место рођења, општина, држава:

05. 08. 1982. Зрењанин, Зрењанин, Република Србија

3. Студијски програм основних студија које је кандидат завршио:

Струковни васпитач деце предшколског узраста, Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди

4. Завршетак основних студија: 2020. године

III НАСЛОВ МАСТЕР РАДА:

**Утицај интермедијалних књижевних дела за децу на развој говорне културе деце
предшколског узраста – из угла родитеља**

IV ПРЕГЛЕД МАСТЕР РАДА: Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Мастер рад под насловом „Утицај интермедијалних књижевних дела за децу на развој говорне културе деце предшколског узраста – из угла родитеља“, кандидаткиње Марије Н. Лалић састоји се од увода, теоријског и методолошког приступа проблему, резултата истраживања и интерпретације резултата, закључних разматрања, литературе и прилога.
Мастер рад написан је на 109 страна.

Поред апстракта са кључним речима на српском и енглеском језику, рад садржи следећа поглавља: *Увод* (од 7. до 10. стране), 1. *Интермедијалност у књижевности за децу* (од 11. до 25. стране), 2. *Развој говора деце* (од 26. до 33. стране), 3. *Пројектно планирање* (од 34. до 52. стране), 4. *Сензорна интеграција као предуслов за развој академских вештина деце* (од 53. до 56. стране), 5. *Невероватна прича о циновској крушици* (од 57. до 71. стране), 6. *Методологија истраживања* (од 72. до 79. стране), 7. *Интерпретација резултата истраживања* (од 80. до 92. стране), 8. *Дискусија* (од 93. до 94. стране), 9. *Закључак* (од 95. до 96. стране), 10. *Литература* (од 97. до 100. стране), *Прилог* – Анкетни упитник за родитеље (од 101. до 104. стране), Попис слика у раду (од 105. до 106. стране), Попис табела у раду (од 107. до 108. стране), Попис графикана у раду (од 108. до 109. стране).

Поглавље 1. *Интермедијалност у књижевности за децу* подељено је на три тематске целине: 1.1. Појам интермедијалности, 1.2. Књижевност за децу данас и 1.3. Деца и интермедијалност.

Поглавље 2. *Развој говора деце* подељено је на пет тематских целина: 2.1. Фазе развоја говора деце, 2.2. Фактори који утичу на развој говора, 2.3. Праћење развоја децјег говора од стране васпитача, 2.4. Циљеви и задаци рада васпитача на развоју децјег говора и 2.5. Рад родитеља на развоју говорне културе деце.

Поглавље 3. *Пројектно планирање* подељено је на пет тематских целина: 3.1. Планирање пројекта (3.1.1. Структура пројекта), 3.2. Интермедијалност као вид пројектног приступа, 3.3. Улога родитеља у пројектном планирању, 3.4. Укљученост родитеља у васпитно-образовни рад (3.4.1. Родитељи и васпитачи као партнери у васпитно-образовном раду) и 3.5. Увођење деце у свет културе и књижевности кроз сликовнице.

Поглавље 4. *Сензорна интеграција као предуслов за развој академских вештина деце* подељено је на две тематске целине: 4.1. Писање и читање код хиперсензитивног и хипосензитивног детета и 4.2. Повезаност сензорне интеграције и интермедијалности у раду са децом предшколског узраста.

Мастер рад садржи 40 слика, 14 табела и 14 графикана.

Литературу чине 42 релевантне библиографске јединице, које су наведене у складу са важећим системом и стилем цитирања. Литература у раду је релевантна за испитивану тематику, актуелна и адекватно одабрана.

Мастер рад написан је на српском језику, ћиричним писмом.

У ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА МАСТЕР РАДА: *Рад је истраживачки (пројекат којим се решава практични проблем)*

Мастер рад „Утицај интермедијалних књижевних дела за децу на развој говорне културе деце предшколског узраста – из угла родитеља“, истраживачког је карактера и садржи прецизно структурирана поглавља у којима се расветљава тема са теоријског аспекта и даје приказ методолошких елемената истраживања са резултатима испитивања утицаја интермедијалних књижевних дела на развој говорне културе деце предшколског узраста – из угла родитеља. Избор теме кандидаткиње Марије Н. Лалић подстакнут је тежњом да се истражи и закључцима истраживања допринесе унапређењу рада родитеља применом интермедијалних књижевних дела како би се подстицао говорни развој деце предшколског узраста.

Уводни део мастер рада посвећен је феномену интермедијалности, интермедијалних књижевних садржаја и значају рада родитеља са децом на развоју говорне културе. Кандидкиња образлаже избор теме мастер рада наводећи да родитељи имају кључну улогу у у избору медијског садржаја свог детета, јер „родитељи су прва спона између детета и медија и веома су одговорни за медијске садржаје које њихова деца прате. Деца велики део слободног времена проводе уз медије, те би родитељи требало да воде рачуна, да поред забавног садржаја, деци понуде и едукативне медијске садржаје. Применом различитих медија, као што су слике, звуци и покрети, који „имају функцију да подстичу целовит развој детета, док визуелни елемент покреће децју машту и доприноси развоју говора“, родитељи могу да обогате вербалну интеракцију и подстакну дете на креативнији израз.

Комисија сматра да је уводни део у складу са методолошким поставкама мастер рада.

Поглавље *Интермедијалност у књижевности за децу* посвећено је дефинисању основних појмова; примени интермедијалности у књижевности за децу, односу слике и текста, навођењем конкретних примера дела интермедијалног карактера за децу. Кандидаткиња даје преглед савремене продукције за децу у којој је присутна интермедијалност. Она истиче да: „Интермедијалност у књижевности за децу отвара нове димензије читања и ангажовања. Комбиновањем различитих медијских форми, побољшава се наративно искуство, омогућава дубље разумевање и подстиче креативно размишљање.“ У овом поглављу кандидаткиња истиче кључне аспекте интермедијалности у раду с децом, шта се све може постићи када је у питању дететов развој и учење, наводећи могућности примене интермедијалности у књижевности за децу у корелацији са различитим методикама: методиком развоја говора, методиком музичког васпитања, методиком физичког васпитања. Кандидаткиња приказује ток сваке активности, уз адекватне прилоге у виду слика.

Поглавље *Развој говора деце* посвећено је фазама развоја говора деце, факторима који утичу на развој говора, праћењу развоја деце од стране васпитача, циљевима и задацима рада васпитача на развоју деце, раду родитеља на развоју говорне културе деце и важности ране стимулације за говорни развој деце, јер је период од рођења до треће године живота критичан за развој говора и у том периоду дете најбрже учи и прилагођава се различитим стимулусима који долазе из његовог окружења. Кандидаткиња истиче да је улога родитеља кључна за подстицање креативности, самопоуздања и способности комуникације код деце и да родитељи треба да буду узор детету у коришћењу правилног језика. Наводи препоруке родитељима: треба да користе књиге, песме и игре које обогаћују језичко искуство, укључују различите речи у свакодневне разговоре како би се обогатио речник детета.

Поглавље *Пројектно планирање* приказује значај овог приступа у васпитно-образовном раду, односно концепт у којем се дете сагледава као јединствено и целовито биће, које је компетентно и богато потенцијалима и активни учесник заједнице вршњака и одраслих. Концепцијом Нових основа програма предшколског васпитања и образовања афирмише се, пре свега, вера у капацитете деце предшколског узраста да активно учествују у свом учењу и развоју, значај игре и заједничког учешћа одраслих за учење и развој, као и повезивање са локалном заједницом и породицом и значај њихове улоге у пракси предшколског васпитања и образовања. Дат је преглед општих циљева Нових основа програма предшколског васпитања и образовања, као и циљеви подршке добробити детета. Кандидаткиња нарочито ставља акценат на интермедијалност као вид пројектног приступа и приказује пројекат „Свемир-бум“, који је реализован уз помоћ интермедијалног приступа, у Предшколској установи „Пава Сударски“ у Новом Бечеју, у објекту „Лептирић“. Након завршеног пројекта, кандидаткиња закључује да је интермедијалност играла важну улогу у реализацији пројекта „Свемир-бум“, јер је омогућила интеграцију различитих медија и уметничких израза. Интермедијалност је обогатила активности о свемиру и планетама, чинећи их доступнијим и занимљивијим за децу.

Кандидаткиња је извршила анализу реализованог пројекта: добробит за дете, добробит за родитеље, добробит за васпитача, лични став о представљеном пројекту, компоненте интермедијалног процеса у пројекту „Свемир-бум“. Један део поглавља посвећен је улози родитеља у васпитно-образовни рад, јер „Године узлета“ наглашавају улогу родитеља као кључних партнера у остваривању циљева институционалног васпитања, а партнерство између родитеља и васпитача представља кључни аспект у развоју деце.

У поглављу *Сензорна интеграција као предуслов за развој академских вештина деце* приказује се сензорни стимулуси на исти начин утичу на сву децу, али да сва деца не реагују на исти начин. Један део поглавља посвећен је писању и читању хиперсензитивног и хипосензитивног детета, као и повезаности сензорне интеграције (процес којим деца обрађују и организују сензорне информације: вид, слух, додир, из свог окружења) и интермедијалности у раду са децом предшколског узраста. Кандидаткиња посебно истиче значај комбинације сензорне интеграције и интермедијалности: боље разумевање интермедијалних пројеката, подстицање деце на истраживање и комбиновање различитих медија у креативним активностима, развијање способности деце да перцепирају и комбинују информације, подстицање активнијег учења, нарочита корисна за децу са развојним потешкоћама.

Поглавље *Невероватна прича о миновској крушци* садржи приказ истоимене књиге, данског аутора Јакоба Мартина Стрида. Књига представља прави пример савремене књиге за децу у којој је ликовни израз у првом плану и где текст прати богате илустрације. Аутор књиге је у исто време и илустратор, који је уз помоћ карикатуре оригинално и сликовито приказао радњу. Књига је интермедијалног карактера и, како кандидаткиња наводи, може се користити у свакодневном раду са децом за вежбање слова, вежбање развоја говора, развијање когнитивних способности, креативности, самопоуздања и самосталности деце. Препоручује је васпитачима, стручним сарадницима, родитељима и свима који схватају колико је важно на време увести дете у свет књижевног стваралаштва, на маштовит, забаван и креативан начин. У раду са предшколском децом, књига обогаћује активности, буди код деце интересовање и машту. Књига носи и важну поруку о важности и значају пријатељства, исправног понашања и оптимизма, „да су људи често робови својих предрасуда, да су страхови често само у њиховој глави, да се до циља стиже великим трудом и упорношћу“.

Теоријски део рада добро је конципиран, примењена је релевантна литература и представља добру основу за планирано истраживање. У теоријском делу кандидаткиња је показала и практичну примену интермедијалности у васпитно-образовном раду.

Истраживачки део рада предмет истраживања усмерава ка мишљењу родитеља о утицају интермедијалности у књижевним делима за децу на развој говорне културе деце предшколског узраста. Полазећи од овога, проблем истраживања гласи: Да ли интермедијалност у књижевним делима за децу доприноси развоју говора деце предшколског узраста – из угла родитеља?

Циљ истраживања био је да се испитају мишљења и ставови родитеља о томе у којој мери интермедијалност у књижевним делима за децу утиче на развој говорне културе деце предшколског узраста. Дефинисано је пет задатака (утврдити у којој мери су деца приврженија интермедијалним књижевним садржајима, него читању класичних (текстуалних) књижевних; утврдити да ли је интермедијалност у књижевним садржајима за децу погодна за формирање говорне културе деце предшколског узраста, као и за формирање моралних начела деце предшколског узраста; утврдити да ли презапосленост родитеља узрокује то да деца самостално прате различите интермедијалне садржаје, који често нису примерени њиховом узрасту; утврдити да ли родитељи довољно пружају деци живу реч у виду читања књижевних садржаја (бајки, басни), односно да ли у васпитању своје деце примењују текст и слику; утврдити да ли родитељи временски ограничавају свом детету праћење интермедијалних књижевних садржаја за децу), који су спроведени по истраживачком плану како би се утврдила истинитост постављених хипотеза: Х₀ – Претпоставља се да интермедијалност у књижевним делима за децу утиче на развој говорне културе деце предшколског узраста – из угла родитеља; Х₁ – Претпоставља се да су деца приврженија интермедијалним књижевним садржајима, него класичном (текстуалном) читању књижевних садржаја; Х₂ – Претпоставља се да је интермедијалност у књижевним садржајима за децу погодна за формирање говорне културе деце предшколског узраста, као и за формирање моралних начела деце предшколског узраста; Х₃ – Претпоставља се да презапосленост родитеља узрокује то да деца самостално прате интермедијалне садржаје, који често нису примерени њиховом узрасту; Х₄ – Претпоставља се да родитељи довољно пружају деци живу реч у виду читања књижевних садржаја (бајки, басни), односно да у васпитању своје деце примењују текст и слику; Х₅ – Претпоставља се да родитељи временски ограничавају свом детету праћење интермедијалних књижевних садржаја. Зависну варијаблу чине мишљења и ставови родитеља о значају примене интермедијалности у књижевним делима за децу на говорни развој деце предшколског узраста. Независне варијабле су: пол, старост, образовање родитеља и узрастна група детета у вртићу.

Истраживањем је обухваћен узорак величине 120 родитеља чија деца похађају предшколске установе на територији Републике Србије. Родитељима који су учествовали у овом истраживању, деца похађају следеће предшколске установе: ПУ „Пава Сударски“ Нови Бечеј, ПУ „Драгољуб Удици“ Кикинда, ПУ „Зрењанин“ Зрењанин, ПУ „Наша радост“ Нови Сад и ПУ „Бамби“ Опово. Анкетирање се вршило путем интернета, а реализовано је током марта месеца 2024. године. У истраживању је коришћена дескриптивна метода, а истраживачка техника је анкетирање. Инструмент истраживања је анкетни упитник, који је креиран за потребе овог истраживања. Први део анкетног упитника односи се на опште податке испитаника (пол,

старост, образовање родитеља и узрасна група детета у вртићу). Други део садржи 10 питања на која су родитељи одговарали у складу са својим мишљењем.

Поглавље *Методологија истраживања* садржи начин формирања и опис узорка, ток и начин прикупљања података и статистички метод, при чему су сви поменути елементи у складу са предметом и циљем истраживања.

У поглављу *Интерпретација резултата истраживања* приказани су квантитативни подаци који су квалитативно протумачени и представљају основ закључивања у овом раду. Добијени подаци статистички су обрађени израчунавањем процента и представљају финалне резултате који су приказани табеларно и графички.

Хипотеза 1: „Претпоставља се да су деца приврженија интермедијалним књижевним садржајима, него класичном (текстуалном) читању књижевних садржаја“, одбацује се, јер 39 (32,50%) испитаника сматра да су деца у великој мери приврженија интермедијалним књижевним садржајима, него класичном (текстуалном) читању књижевних садржаја, највише испитаника 63 (51,70%) сматра да су деца у малој мери приврженија интермедијалним књижевним садржајима, него класичном (текстуалном) читању књижевних садржаја, док је 18 (15,80%) сматра да деца нису приврженија интермедијалним књижевним садржајима, него класичном (текстуалном) читању књижевних садржаја. Хипотеза 2: „Претпоставља се да је интермедијалност у књижевним садржајима за децу погодна за формирање говорне културе деце предшколског узраста, као и за формирање моралних начела деце предшколског узраста“, прихвата се 112 (91,60%) сматра да је интермедијалност у књижевним садржајима за децу погодна за формирање говорне културе и за преношење моралних начела. У раду са својим дететом на развоју говора 46 (38,60%) родитеља често примењује интермедијалност у књижевним садржајима за децу, док то повремено чини 61 (49,60%) родитељ. Хипотеза 3: „Претпоставља се да презапосленост родитеља узрокује то да деца самостално прате интермедијалне садржаје, који често нису примерени њиховом узрасту“, одбацује се, јер 50 (42,50%) испитаника сматра да услед њихове презапослености деца самостално прате интермедијалне садржаје, који често нису примерени њиховом узрасту, док се већи број испитаника, тачније 67 (55%) не слаже са овом тврдњом. Хипотеза 4: „Претпоставља се да родитељи довољно пружају деци живу реч у виду читања књижевних садржаја (бајки, басни), односно да у васпитању своје деце примењују текст и слику“, прихвата се, јер 89 (73,40%) испитаника наводи да често пружа деци живу реч у виду читања књижевних садржаја (бајки, басни), односно да у васпитању своје деце примењују текст и слику. Хипотеза 5: „Претпоставља се да родитељи временски ограничавају свом детету праћење интермедијалних књижевних садржаја“, прихвата се, јер 87 (72%) испитаника одговорило је да временски ограничава свом детету праћење телевизије и интернета, док 31 (26,30%) испитаник то чини по потреби. Основна хипотеза: „Претпоставља се да интермедијалност у књижевним делима за децу утиче на развој говорне културе деце предшколског узраста – из угла родитеља“, прихвата се, јер се 64 (52,10%) испитаника слаже се са наведеном тврдњом. На основу истраживања, може се закључити да су родитељи свесни позитивног утицаја интермедијалних књижевних дела за децу и да их у раду са својом децом користе за развој говорне културе. Анализа добијених података, дискусија и закључци у складу су са добијеним резултатима.

Поглавље *Закључак* јасно је формулисано и довољно прегледно сажима резултате истраживања. Иако 21. век ставља технологију у први план, кандидаткиња истиче да васпитачи и родитељи имају важну улогу у обезбеђивању дигиталних садржаја који треба да се користе као допуна, а не као замена за „живу реч“, директну комуникацију и интеракцију, која је од суштинског значаја за развој говорних вештина.

Кандидаткиња на крају рада закључује да „Васпитачи и родитељи треба да пронађу адекватне начине примене широког спектра интермедијалности у књижевности за децу, као и информационах технологија. Информационе технологије доносе са собом и низ нових могућности и представљају низ подршке и добробити како за децу, тако и за особе које се баве васпитно-образовним радом.“

VI ЗАКЉУЧЦИ: *Оцена квалитета садржаја рада (оцена истраживања и резултата, квалитета понуђеног решења, закључака и др) и оцена писаног рада (квалитет написаног текста, вредност прилога и сл.).*

Мастер рад Марије Н. Лалић „Утицај интермедијалних књижевних дела за децу на развој говорне културе деце предшколског узраста – из угла родитеља“, представља квалитативни рад са циљем да би се унапредио васпитно-образовни рад код куће и у предшколским установама. Рад има адекватну структуру и садржи све захтеване елементе у теоријском и методолошком погледу. Описани елементи рада имају логичку повезаност и научну заснованост. Приказана теоријска разматрања у раду у вези су са методологијом приказаног истраживања. Добијени резултати квантитативно су обрађени и на основу њих су изнети следећи закључци: према мишљењу родитеља, деца су у малој мери приврженија интермедијалним књижевним садржајима, него класичном (текстуалном) читању књижевних садржаја; интермедијалност у књижевним садржајима за децу погодна је за формирање говорне културе и за преношење моралних начела; родитељи успевају да пропрате интермедијалне садржаје које прате њихова деца; родитељи често пружају деци живу реч у виду читања књижевних садржаја (бајки, басни), односно у васпитању своје деце примењују текст и слику; родитељи временски ограничавају свом детету праћење интермедијалних књижевних садржаја, односно праћење телевизије и интернета; родитељи сматрају да интермедијалност у књижевним делима за децу утиче на развој говорне културе деце предшколског узраста; родитељи на прво место стављају „недостатак времена“ као проблем са којим се сусрећу током рада са својим дететом на развоју говорне културе; родитељи у већем броју сматрају да се у предшколским установама довољно ради на развоју говорне културе деце и свесни су значаја и улоге игре за добробит деце предшколског узраста, јер игра је пресудна активност кроз коју дете развија комуникацију, развој говора, одговорност, стиче самопоуздање и развија осећај личне корисности. Рад садржи импликације за унапређивање васпитно-образовног рада и родитеља и васпитача. Кандидаткиња је у току писања рада показала висок ниво познавања проблема којим се бавила у истраживању, самог процеса истраживања, поступака обраде и интерпретације резултата, као у стандарда писања мастер рада.

VII КОНАЧНА ОЦЕНА МАСТЕР РАДА: *Рад садржи све битне елементе и написан је у складу са насловом. Недостаци мастер рада и њихов утицај на резултат истраживања*

Мастер рад под називом „Утицај интермедијалних књижевних дела за децу на развој говорне културе деце предшколског узраста – из угла родитеља“, кандидаткиње Марије Н. Лалић, написан је у складу са образложењем наведеним у пријави теме и садржи све битне елементе прописане Правилником о мастер струковним студијама у Високој школи струковних студија за образовање васпитача у Кикинди.

Мастер рад представља оригиналан допринос науци по систематичном, обухватном и детаљном осветљавању недовољно испитаног, а изузетно значајног феномена интермедијалности у књижевности за децу и њене примене у раду родитеља са децом. Интермедијалност, као спој различитих медија и форми изражавања, веома је корисна у васпитно-образовном процесу, јер омогућава и родитељима и васпитачима да код деце, кроз различите активности, развијају како говор, тако и све аспекте личности.

VIII ПРЕДЛОГ: На основу укупне оцене мастер рада, комисија предлаже :

1. **Да се мастер рад прихвати, а кандидату одобри одбрана;**
2. Да се мастер рад враћа кандидату на дораду (допуна или измена);
3. Да се мастер рад одбија

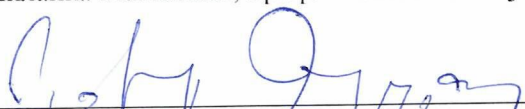
Потписи чланова Комисије:

1. _____

др Тамара Грујић, проф. – ментор

2. _____

др Миланка Маљковић, проф. – члан Комисије

3. _____

др Мирсада Џаферовић, проф. – члан Комисије